

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายขององค์การการค้าโลกเพื่อการลดและขจัดอุปสรรคในทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกจึงได้กำหนดกฎเกณฑ์ประกอบอยู่ในความตกลงการค้าพหุภาคีฉบับต่างๆ แนบท้ายความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกซึ่งมีผลผูกพันประเทศสมาชิกที่ต้องปฏิบัติตาม การจำกัดปริมาณสินค้าเป็นกฎเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่องค์การการค้าโลกได้กำหนดขึ้นโดยความมุ่งหมายเพื่อการลดและขจัดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายในระหว่างประเทศสมาชิก

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและกฎเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัดปริมาณสินค้าตามที่กำหนดในข้อตกลง GATT จะเห็นได้ว่า โดยหลักการแล้วการจำกัดปริมาณสินค้าเป็นการกระทำที่ต้องห้ามสำหรับประเทศสมาชิก กล่าวคือ ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกไม่สามารถจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกอื่น หรือจำกัดปริมาณการส่งออกหรือการขายเพื่อการส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอื่นได้ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโควตา หรือการใช้วิธีการออกไปอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกสินค้า ตลอดจนการใช้มาตรการอื่นที่มีผลเทียบเท่า โดยมาตรการจำกัดปริมาณสินค้าที่ข้อตกลง GATT ยินยอมให้ประเทศสมาชิกสามารถนำมาใช้ในการจำกัดปริมาณสินค้าได้ คือ มาตรการทางภาษี เนื่องจากเป็นมาตรการทางการค้าที่มีความโปร่งใสมากกว่าการจำกัดปริมาณสินค้า แต่ทั้งนี้ประเทศสมาชิกอาจใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าที่นอกเหนือจากมาตรการทางภาษีได้ ถ้าการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าสอดคล้องกับสถานการณ์อันเป็นข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจำกัดปริมาณสินค้าอยู่ในฐานะเป็นข้อยกเว้นพันธกรณีของการห้ามจำกัดปริมาณสินค้า อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับการจำกัดปริมาณสินค้านั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการจำกัดปริมาณสินค้าภายใต้กฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกมีทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ

ข้อดีของการจำกัดปริมาณสินค้า ได้แก่ บางกรณีการจำกัดปริมาณสินค้าอาจเป็นมาตรการที่ช่วยแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาได้ทันทีที่มีประสิทธิภาพกว่าการใช้มาตรการทางภาษี เช่น ในเวลาที่ประเทศสมาชิกประสบกับวิกฤตการณ์ขาดแคลนอาหารภายในประเทศ ข้อตกลง GATT อนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการชั่วคราวในห้ามหรือจำกัดการส่งออกอาหารได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการห้ามหรือการจำกัดการส่งออกสินค้าทำให้ประเทศสมาชิกผู้ใช้มาตรการสามารถคำนวณได้ว่าในขณะนั้น ประเทศสมาชิกมีสินค้าอยู่เท่าใด เพียงพอต่อความต้องการในประเทศหรือไม่ ในทางกลับกัน ถ้าการจำกัดปริมาณสินค้าเป็นมาตรการที่ต้องห้ามสำหรับกรณีนี้ และมาตรการที่นำมาใช้เพื่อบรรเทาปัญหาได้มีเพียงมาตรการทางภาษี กล่าวคือ การจัดเก็บภาษี

สำหรับการส่งออกสินค้าหรือเก็บค่าภาระต่างๆเพิ่มขึ้น มาตรการทางภาษีอาจไม่สามารถป้องกันหรือบรรเทาปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าทางผู้ส่งออกสินค้าในประเทศเห็นว่าตนมีความสามารถในการชำระภาษีหรือค่าภาระดังกล่าว ผู้ส่งออกก็ยังคงส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ ทำให้การแก้ปัญหาความขาดแคลนอาหารไม่อาจบรรลุผลได้กับภาวะวิกฤตที่กำลังเกิดขึ้นกับประเทศสมาชิก อีกทั้งในกรณีที่มีการนำเข้าสินค้าในจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือคุกคามจนอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมในประเทศ เมื่อได้รับอนุญาตให้สามารถใช้มาตรการปกป้องได้ ถ้ามาตรการปกป้องที่ประเทศสมาชิคนำมาใช้ก็น่าจะให้ผลอย่างรวดเร็วเพียงพอ ผู้ผลิตสินค้าในประเทศย่อมมีโอกาสในการกระจายสินค้าออกสู่ตลาดเร็วขึ้น ความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้ผลิตในประเทศรายนั้นก็อาจจะไม่มากนัก การจำกัดปริมาณสินค้าจัดเป็นมาตรการซึ่งช่วยคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศที่เห็นผลได้รวดเร็วกว่าและอาจลดความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้ผลิตได้มากกว่าการจำกัดเก็บภาษี เนื่องจากการใช้มาตรการทางภาษี แม้จะสามารถเก็บภาษีกับสินค้าได้นั้นอัตราที่เพิ่มขึ้นกว่าที่ผูกพัน ทำให้ปริมาณของสินค้านำเข้าลดลงได้เช่นเดียวกัน แต่เป็นมาตรการที่เห็นผลช้ากว่า ซึ่งกว่าที่ปริมาณสินค้านำเข้าจะลดลงจนบรรเทาหรือแก้ไขความเสียหายได้ ผู้ผลิตในประเทศอาจได้รับความเสียหายมากจนยากแก่การเยียวยาได้

สำหรับข้อดีประการต่อมาของการจำกัดปริมาณสินค้า คือ เป็นมาตรการทางการค้าที่ช่วยสร้างความมั่นคงให้กับประเทศสมาชิกอีกทางหนึ่ง ในกรณีที่ประเทศสมาชิกต้องประสบปัญหาขาดดุลการชำระเงิน โดยมียอดรายได้น้อยกว่ายอดรายจ่ายทางการค้าและการลงทุนในระหว่างประชาชนและรัฐบาลของประเทศสมาชิกกับประชาชนและรัฐบาลของประเทศอื่น ไม่มีเงินเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาจส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ ข้อตกลง GATT จึงอนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้าเพื่อแก้ปัญหาดุลการชำระเงินของประเทศได้ และข้อดีอีกประการหนึ่ง คือ ในการใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีเพื่อการจำกัดปริมาณสินค้าเป็นมาตรการที่มีประโยชน์ต่อการคุ้มครองสุขภาพชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์, สัตว์ หรือพืช ตลอดจนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงกฎเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัดปริมาณสินค้าในข้อตกลง GATT เกี่ยวกับการให้อำนาจประเทศสมาชิกสามารถจำกัดปริมาณการนำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่นหรือการส่งออกสินค้าไปยังประเทศสมาชิกอื่นได้นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่ามีข้อเสียในกรณีต่างๆ ดังนี้

ในกรณีของการกำหนดโควตาทางภาษี แม้ว่าการกำหนดโควตาทางภาษีของประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการแบ่งสรรโควตา แต่ประเทศสมาชิกอาจอาศัยเป็นช่องทางในการจำกัดปริมาณสินค้าจากประเทศสมาชิกอื่นได้ โดยการกำหนดอัตราภาษีสำหรับสินค้าที่อยู่นอกเหนือจากปริมาณที่กำหนดไว้ในโควตาทางภาษีในอัตราสูง ทำให้สินค้าซึ่งอยู่นอกโควตาทางภาษีต้องถูกจำกัดปริมาณสินค้า เนื่องจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออกไม่สามารถจ่ายภาษีที่สูงเกินไปได้หรือไม่ต้องการจ่ายภาษีในอัตราสูง อีกทั้งในกรณีที่ประเทศสมาชิกผู้นำเข้ามาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีมาใช้สำหรับการจำกัดปริมาณสินค้า เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชหรือข้อบังคับด้านเทคนิคเพื่อการจำกัดปริมาณสินค้ามีหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติในการนำมาตรการมาบังคับใช้ค่อนข้างมาก ซึ่งประเทศสมาชิกผู้นำเข้าอาจนำมาใช้เป็นช่องทางในการกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกอื่น ดังเช่นกรณีพิพาทในคดี **JAPAN – Measures Affecting The Importation of Apples** ที่ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดมาตรการห้ามการนำเข้าแอปเปิ้ลจากประเทศสหรัฐอเมริกา ถ้าแอปเปิ้ลที่จะส่งออกมายังประเทศญี่ปุ่นไม่ได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรการทางการค้าของญี่ปุ่นที่กำหนดขึ้นสำหรับการนำเข้าแอปเปิ้ล โดยลักษณะของข้อกำหนดนี้เป็นมาตรการที่มีใช้ภาษีที่นำมาจำกัดปริมาณสินค้าโดยตรง ในรูปแบบของการใช้มาตรการสุขอนามัยพืช ซึ่งประเทศสมาชิกมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของข้อตกลง **SPS** ในการใช้มาตรการสุขอนามัยพืชมดังกล่าว ในคดีนี้องค์การอุทธรณ์ได้วินิจฉัยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะพิจารณาว่า การใช้มาตรการสุขอนามัยพืชนั้นได้ดำรงอยู่โดยปราศจากหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอและไม่เข้าข่ายกเว้นในลักษณะที่เป็นมาตรการสุขอนามัยพืชชั่วคราว ตลอดจน ญี่ปุ่นพิสูจน์ไม่ได้อย่างชัดเจนถึงความเสี่ยงภัยในการเข้ามา, การก่อตัว หรือการแพร่กระจายของเชื้อโรคโดยผ่านผลแอปเปิ้ล ดังนั้นจึงเป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลง **SPS**

ประการต่อมาในกรณีที่ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกเป็นภาคีกับข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศ ซึ่งกลไกทางกฎหมายของข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศบางฉบับกำหนดให้ประเทศภาคีของข้อตกลงต้องส่งออกสินค้าในปริมาณที่ไม่เกินกว่าจำนวนที่ได้รับสิทธิ หรือต้องจำกัดการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่มีใช้ภาคีของข้อตกลง ตลอดจนอาจกำหนดให้มีการจำกัดปริมาณการส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ของประเทศผู้ผลิตได้ประกอบอยู่ในกลไกการจัดตั้งมูลภัณฑ์กันชน เมื่อได้พิจารณาถึงการผลิต การใช้สินค้าโภคภัณฑ์ ตลอดจนปริมาณของสินค้าโภคภัณฑ์ เงินสดที่อยู่ในมูลภัณฑ์กันชน และราคาของสินค้าโภคภัณฑ์ในขณะนั้น ซึ่งการจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือการส่งออกของประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก

ภายใต้พันธกรณีที่มีต่อข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศนั้นไม่ถือเป็นการละเมิดพันธกรณีว่าด้วยการห้ามจำกัดปริมาณสินค้าของข้อตกลง GATT เนื่องจากการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศเป็นข้อยกเว้นทั่วไปของการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ข้อตกลง GATT

นอกจากนี้ จากการศึกษาตัวอย่างคดีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดปริมาณสินค้าใน แกดต์และองค์การการค้าโลกพบว่าปัญหาอันเกิดจากการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าของประเทศสมาชิก อันได้แก่ การใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีซึ่งไม่ได้เป็นการห้ามหรือการจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือการส่งออกสินค้าโดยตรง แต่ผลของการนำมาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษี มาบังคับใช้นั้นก่อให้เกิดการจำกัดปริมาณสินค้าขึ้น เช่น การกำหนดราคาต่ำสุดของสินค้าโดย ประเทศสมาชิกผู้นำเข้าสินค้ากำหนดราคาต่ำสุดของสินค้านำเข้าที่สามารถจำหน่ายได้ในประเทศ ผู้นำเข้า ซึ่งอาจส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าสูงกว่าในประเทศ หรือเป็นอุปสรรคต่อการจำหน่าย สินค้าของประเทศผู้ส่งออกในประเทศของผู้นำเข้า ทำให้ประเทศสมาชิกผู้ส่งออกสินค้านั้นจำเป็นต้อง จำกัดการส่งออกสินค้าของตนไปยังประเทศผู้นำเข้า เพราะไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตใน ประเทศผู้นำเข้าได้ อีกทั้งในการกล่าวอ้างข้อยกเว้นเพื่อการจำกัดปริมาณสินค้าของประเทศ สมาชิกพบว่ามีการกล่าวอ้างการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้า โดยไม่ปรากฏว่าสอดคล้องกับ สถานการณ์ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายอนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถจำกัดปริมาณสินค้า รวมทั้งการกล่าวอ้างเพื่อการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าของประเทศสมาชิกอันสอดคล้องกับ สถานการณ์ที่ประเทศสมาชิกสามารถจำกัดปริมาณสินค้าได้ แต่เป็นการกล่าวอ้างข้อยกเว้นใน ลักษณะการตีความขยายขอบเขตของบทบัญญัติในสถานการณ์อันเป็นข้อยกเว้นออกไปเพื่อให้ ครอบคลุมถึงการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าของตนอีกด้วย

สำหรับประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกซึ่งต้องผูกพัน ตามพันธกรณีว่าด้วยการห้ามจำกัดปริมาณสินค้าตามข้อตกลง GATT ทั้งนี้ ประเทศไทยอาจเป็น ผู้ใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าหรืออาจเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการจำกัดปริมาณ สินค้าของประเทศสมาชิกอื่น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการได้ทราบถึงปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการจำกัด ปริมาณสินค้าจะเป็นแนวทางในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้มาตรการจำกัด ปริมาณสินค้าของประเทศสมาชิกอื่นที่มีต่อประเทศไทยและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ประเทศไทย ต้องประสบจากการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าของประเทศสมาชิกอื่นได้อย่างรวดเร็วขึ้น

อนึ่ง นอกเหนือจากการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าของประเทศสมาชิกในลักษณะต่างๆ เพื่อกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกอื่นหรือการส่งออกสินค้าไปยังประเทศอื่นแล้ว ปัญหาของการจำกัดปริมาณสินค้ายังสามารถเกิดได้จากทางด้านประเทศสมาชิกผู้ส่งออกเองที่มี การทำข้อตกลงจำกัดการส่งออกสินค้าไปยังประเทศสมาชิกผู้นำเข้า ซึ่งจะเห็นได้จากที่ผ่านมาในกรณีของประเทศไทยที่มีการทำข้อตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจกับประชาคมยุโรปเกี่ยวกับความร่วมมือในการผลิต การตลาด และการค้ามันสำปะหลัง ซึ่งการทำข้อตกลงดังกล่าวทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการส่งออกสินค้า เนื่องจากสาระสำคัญของข้อตกลงได้กำหนดถึงปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังของประเทศไทยไปยังประชาคมยุโรป โดยประชาคมยุโรปจะ จำกัดภาชีนำเข้าที่ใช้กับมันสำปะหลังตามชนิดที่กำหนดในอัตราสูงสุดไม่เกินร้อยละ 6 ของราคา สินค้า

ท้ายที่สุด จากการศึกษาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัดปริมาณสินค้าในองค์การการค้าโลก ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจำกัดปริมาณสินค้า ดังนี้

1) จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การที่ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าได้ นอกจากการใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าตามสถานการณ์ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขที่บทบัญญัติต่างๆ ได้อนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถการจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือการส่งออกหรือการขายเพื่อการส่งออกสินค้าไปยังประเทศสมาชิกอื่นแล้ว การใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีเพื่อการจำกัดปริมาณสินค้าก็เป็นอีกหนึ่งมาตรการที่มีการนำมาบังคับใช้ด้วยเหตุนี้ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าและประเทศผู้นำเข้าสินค้าจึงควรส่งเสริมให้บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีเพื่อการจำกัดปริมาณสินค้า หรือการใช้มาตรการที่มีใช้ที่อาจส่งผลให้เกิดการจำกัดปริมาณสินค้าภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์การการค้าโลก ในฐานะประเทศเป็นผู้ส่งออกซึ่ง จำต้องปฏิบัติตามมาตรการสุขอนามัยหรือข้อบังคับด้านเทคนิคในการนำเข้าสินค้าตามที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการนำมาตราทางการค้าที่มีใช้ภาษีมาบังคับใช้เพื่อการจำกัดปริมาณสินค้าของประเทศสมาชิกอื่น

อีกด้านหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการใช้มาตรการเพื่อการจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้า ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้า ถ้ามีความจำเป็นต้องจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้า การใช้มาตรการจำกัดปริมาณสินค้าต้องมีความสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำกับดูแลการใช้มาตรการเพื่อไม่ให้ถูกร้องเรียนจากประเทศสมาชิกผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการ ตลอดจนควรมีการเผยแพร่ให้ความรู้กับบรรดาผู้ประกอบการส่งออกสินค้าได้ทราบถึง

มาตรการสุขอนามัยและและสุขอนามัยพืช และข้อบังคับด้านเทคนิคของประเทศสมาชิกให้ทราบอย่างทั่วถึงกันเพื่อการปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าของประเทศสมาชิกผู้นำเข้า ทำให้ไม่ต้องถูกกีดกันการนำเข้าจากประเทศสมาชิกผู้นำเข้าสินค้า

2) การพิจารณาเข้าเป็นภาคีข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศฉบับต่างๆ เนื่องจาก การปฏิบัติตามพันธกรณีของข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศเป็นข้อยกเว้นการปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆภายใต้ข้อตกลง GATT ซึ่งในกลไกการดำเนินงานของข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศอาจกำหนดพันธกรณีให้ประเทศภาคีข้อตกลงต้องจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่มีใช้สมาชิก ในกรณีเช่นนี้ย่อมส่งผลให้ประเทศที่มีใช้ภาคีต้องถูกจำกัดการส่งออกโดยปริยาย เพราะประเทศภาคีของข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศมีพันธกรณีตามข้อตกลงในการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่มีใช้ภาคีเป็นจำนวนไม่เกินกว่าที่ข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศกำหนดไว้ ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเข้าเป็นภาคีข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศของประเทศไทยน่าจะเป็นทางเลือกที่นำมาพิจารณาอีกประการหนึ่ง เพื่อไม่ให้สินค้าโภคภัณฑ์ของประเทศไทยถูกจำกัดการส่งออกโดยผลของกลไกการจำกัดปริมาณการนำเข้าจากประเทศที่มีใช้ภาคีภาคีข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีข้อตกลงสินค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศแต่ละฉบับนั้น ควรพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของการเข้าเป็นภาคีให้ละเอียดถี่ถ้วน และเปรียบเทียบกับกรณีไม่เข้าเป็นภาคีข้อตกลงว่า การดำเนินการเช่นใดที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทยมากที่สุด

